

לתכלית; אבל לבם נשאר רע כבתחלה, כמו שאמרו ז"ל שאחשורוש היה שונא ליהודים יותר מהמן אלא בעל כרחו הצילם (מגילה יד.), וכן באמרה איש צר ואויב היתה מחווה כלפי אחשורוש ובא מלאך וסטר את ידה בו' (שם טז.). וכל מעשי אסתר ודבריה אל אחשורוש בכולם נתכוונה אל השי"ת שהוא ינהיג את לבב אחשורוש ככה (היינו שיתלבש רצונו ית' בלבו של אחשורוש כביכול).

ומשום כך אין שמו ית' מפורש במגילה, כי זהו לימוד גדול בפני עצמו – בחינת שויתי ה' לנגדי תמיד, לראות את הנהגת ה' בכל ממש; היינו הגילוי של שכינתא בגלותא. כל זה הוא ההיפך הגמור להשגת 'מקרה' שהיא מדתו של עמלק; אשר קרך בדרך אמרו ז"ל בחינת קרירות וביחנת מקרה וביחנת טומאה (והיינו הך; והמשכיל יבין). ועל כן השגה זו היא גדר מחיית עמלק בשורשו.

ולימוד זה נצרך מאד בדורנו, דור ערב רב, שעיקרו כפירה בדרכו של עמלק.

(מכתב מאליהו ח"ד עמ' 288)

*

'כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם' –

הכוונה של הלימוד הוא זה; כשלומד למשל מימרא 'אמר רבא', יחשוב שרבא בעצמו עומד לנגדו והוא אומר דבר זה, ואז כשיתנהג כן ימשוך על עצמו החיות מהדיבור שהם האותיות, ואחר כך כשאומר את הדין שאמר רבא אז הוא ממשיך עליו החיות מהבינה, שהוא אומר הדין בשכלו ובהבנתו, לכך יתקשר עצמו וימשיך אליו החיות, וגם שפתותיו דובבות בקבר (יבמות צו.) וגם מביא גאולה לעולם שהוא הגוף שלו שנקרא עולם קטן והגאולה היא החיות' (לקוטים יקרים ד ע"ד, מהבעש"ט).

ומקור הדבר בירושלמי (שקלים יא.): 'רב גידל אמר, האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל שמועה כאילו עומד לנגדו'.

דף טז

'אול אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה... אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דיד'. וכן מובא במדרש (ילקוט שמעוני תרמג ד"ה והניף): 'לעולם אל תהי מצות העומר קלה בעיניך. רבי לוי אמר: היא שעמדה להם בימי המן...'. ראה באור הענין בארוכה בספר מכתב מאליהו ח"ב עמ' 126 ואילך.

– 'זלכאורה יפלא, האם בעת כזאת, שמלשין רודף אחר נפשו להמיתו, כלום מסוגל האדם ללמוד אז עניני הקרבנות? אלא הוא הדבר שכתוב בזהר הקדוש (מדרש הנעלם וירא) דזכות הקרבנות מועלת כל כך שאפילו הקטגור לא יכול להרע לו אלא עליו ללמד זכות, וכאמרם ז"ל 'אתא מלא קומצא דידכו...'. היינו לימוד מעשה הקמיצה שעולה במקום הקרבן. ולהורות בא שאפילו בעת שצר לו לאדם מאד, אל יפטור עצמו מלימוד עניני הקרבנות דבר יום ביומו, וינצל מכל צרה' (מתוך הפץ חיים עה"ת ריש פרשת צו).

(ע"ב) 'אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו... רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות'. פירוש, אפשר לפרש שהמשתתף החליפות ביחד היו שוי ערך לחליפות של שאר האחים ואין כאן קנאה, ומה שנתן לו חמשה כדי לרמוז על העתיד (בשם הגר"א, מובא במהר"ץ היות).

'שלח לו יין [ישן] שדעת זקנים נוחה הימנו'. ע' בסוד הענין בספר אוהב ישראל, ויגש (ד"ה ולאביו).

'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר... אמר רב יהודה: אורה זו תורה... שמחה זה יום טוב...'

'מדייק השפת-אמת למה לא כתוב בפירוש ליהודים היתה תורה, יו"ט, מילה ותפלין רק שנכתב הכל בדרך רמז – רק ביאור הדבר הוא כי גם בגלות היה להם תורה אלא שכל זמן שהיו תחת עמלק היה כיסוי ואוטם שלא ירגישו את האור בתורה, כמו שכתוב כי יד על כס י-ה, שעמלק מסתיר לכל דבר שבקדושה למען שלא ירגישו מתיקות בעבודת השי"ת, וכשגברו על עמלק אז הרגישו האור שיש בתורה. וזו הכוונה בדרשן חז"ל 'ליהודים היתה אורה' – שהרגישו הנר-מצוה ותורה אור. וכמו כן בגלות היה חסר להם הרגשת השמחה בשבתות וימים טובים, שלא היו מרגישים האשרינו מה טוב חלקנו' ושיש בהיו"ט בחירה מיוחדת של 'אתה בחרתנו מכל העמים', ורק כשנגאלו מתחת יד עמלק הרגישו השמחה שיש בימים טובים, והרגישו בנפשם האשרינו מה טוב חלקינו.

ששון זו מילה וכמו שאמר דוד המלך ע"ה **שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב...** כי ששון נקרא שמחה יתירה, וכמי שמוצא שלל רב בבת אחת שיש לו שמחה גדולה, כי מצות מילה היא בהבחינה שבפעם אחת נתעלה עליו גדולה, שנשתנה גופו מגוף של גוי לגוף קדוש של ישראל, וכמו שמפרש הרד"ק ר' מרדכי יוסף מאיזביצא מה שדרשו חז"ל **דבר צוה לאלף דור על מצות מילה** – שהיה צריך אלף דורות של עבודה להגיע להך מדריגה שנתעלה בו האדם במצות מילה, וזהו ה'שלל רב' שבא בעת מצות מילה, ולכן נקרא בשם 'ששון', ובעת שנגאלו הרגישו הששון במילה.

ויקר אלו תפילין וכן הוא אומר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותניא רבי אליעזר הגדול אומר: **אלו תפילין שבראש**. וכן מרמז הבעל-הטורים כי הר"ת של שם ה' נקרא הוא שי"ן, ועל זה מרמז השי"ן של תפלין, ותפלין משפיעים יראה על אומות העולם, וכמו שפירש הרד"ק ר' שמעון שלום מאמשינוב כי ויראו ממך הכוונה שילמדו ממך יראה, ובעת שבני ישראל הם ברום המעלה אז לומדים הגויים יראה מישראל, וזהו הנקרא 'יקר', אבל כשבנ"י הם בגלות אז אינו ניכר היקר בתפילין. ובעת שנגאלו מצינו כתוב כי **נפל פחד היהודים עליהם** ופירש הרמ"א בספרו 'מחיר היין' שנפל עליהם פחד יהודי, א אידישער פחד, שבאו לידי יראת ה', ואחר המחייט-עמלק נתגלה היקר של תפלין, הויראו ממך שבא מהשם ה' נקרא עליך שיש במצות תפלין (מתוך אור גדליהו פורים, לקוטי דברים ד).

'אורה זו תורה' –

'הקב"ה גנו את האור הראשון שבו אדם צופה מסוף העולם ועוד סופו. היכן מצא הקב"ה כלי שבו אפשר לגנוז אור גדול זה? המדרש תנחומא בפרשת נח כתב שהקב"ה גנזו בתורה. אי אפשר

שהמעמיק בתורה לא יקריץ לעומתו משהו מהאור הגנוז בה. אור זה מורגש למי שניגש אל התורה במדרגת 'חוש'. כאשר כבר הלכו אז בדרך אמונה חושית, חשו גם את האור הגדול הזה, ונוכחו לדעת: זוהי תורה! (מתוך עלי שור ח"ב עמ' תסו. ע"ש בבאור שמחה ששון ויקר). ומהר"ל (ב'אור חדש') פירש שהם ארבע בחינות של דבקות; שכלית נפשית גופנית וכוליית. ע"ע בבאור הענין במכתב מאליהו ח"ד עמ' 133.

זיו דויזתא צריך למימתחה בזקיפא כמורדיא דלברות'. 'מורדיא' הוא מוט עץ ארוך שבו היו משתמשים כששטים בנהר ששמו 'לברות', שהיו מרחיקים בו את הסירה שלא תתקרב לשפת הנהר ותיקע באבנים ובמכשולים שבדרכה (עפ"י רש"י ב"מ פו.). ולענינו יש מפרשים שיעשה אות ו' גדולה (עפ"י הרא"ש ועוד). ויש מפרשים: ימתח את ראש הוי"ו הכפופה להיותה כעין זקופה (עפ"י ר"ן והובא בט"ז ובמשנ"ב). ועתה אין נוהגים כן אלא כפירוש הראשון (לבושי שרד. מובא בשער הציון תרצא, יד).

'דברי שלום ואמת אמר רבי תנחום ואמרי לה אמר רבי אסי: מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה'. רש"י ועוד ראשונים מפרשים כספר תורה שצריך שרטוט. וכן אמרו בירושלמי: נאמר כאן דברי שלום ואמת ונאמר להלן אמת קנה ואל תמכר – הרי היא כאמיתה של תורה. ואולם רבנו תם מפרש 'אמתה של תורה' – מזוהה, שהלכה למשה מסיני היא שצריך לשרטטה בכל השורות, אבל ספר תורה לדברי רבנו תם אין צריך שרטוט אלא בשיטה העליונה (עפ"י תוס' בכמה מקומות).

זרציו לכל אחיו לרוב אחיו ולא לכל אחיו, מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין'. 'אל תאמר ח"ו שנגרע מערכו, רק שהיה לו בהירות עליון מאור החכמה ולא יכלו להתחבר עמו' (מתוך עבודת ישראל לרה"ק מקוונני – זכור. וע"ש בסוד היחס שבין פורים לשאר ימים טובים).

'גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש'. מכאן כתבו כמה פוסקים שמצות צדקה עבור לימוד תורה לנערים עדיפה מבנין בית הכנסת, ואפילו אין בית כנסת לקהל, עדיף לתמוך בתלמוד תורה מאשר לבנות בית הכנסת (ע' חקרי לב יו"ד קיד שהביא דעות בזה. ובשבט הלוי ח"ה קלד, ז) נטה לדעה זו).

'גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם'. כתב הפרי-חדש (מובא בפתחי תשובה יו"ד רמ סק"ח): דוקא אם רוצה לילך ללמוד מחוץ לעיר, אבל אם הוא בעיר צריך לשרת את האב ולחזור לתורתו, כדין שאר מצוות המזדמנות לו לאדם שמבטלים תלמוד תורה בשבילן (וע' בספר המקנה קדושין לא: לג: וע"ע: מאירי שם לב. הגהות רד"ל שם לג: מנחת נתן נב).